

Beschrijvingen van de organisaties die deelnemen aan de bijeenkomst op 8 oktober 2010

Een duurzamer en rechtvaardiger alternatief
voor landbouw en voedsel in Europa en in ontwikkelingslanden

*Waar kunnen Nederlandse organisaties die alternatieven zoeken
voor het huidige voedsel- en landbouw beleid, elkaar op vinden?*

Per beschrijving is geprobeerd het volgende stramien aan te houden:

- 1 beschrijving van de groep, evt verwijzing naar website
- 2 wat is jullie visie op voedsel en/of landbouw en/of eventueel het (Europees) Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB)
- 3 wat wil je deze dag bespreken?

BOEREN (-ORGANISATIES)

**NAV: Teun de Jong, voorzitter, Hans van Kessel (Bij goed weer: Keimpe vd Heide) /
NMV: Irene van de Sar, Marius Bouwmeester / Netwerk VLV: Maria Groot (secr) en
Wigle Vriesinga, (penn.) / Dutch Dairymen Board: Sieta van Keimpema (?)**

NAV (Nederlandse Akkerbouw Vakbond)

De Nederlandse Akkerbouw Vakbond (NAV) is de belangenorganisatie van en voor akkerbouwers in Nederland. Uit onvrede over de belangenbehartiging door de gevestigde organisaties is de vakbond opgericht op 2 juni 1993. Een goed inkomen voor akkerbouwers op korte en langere termijn, dat is de missie van de Nederlandse Akkerbouw Vakbond (NAV).

Visie, en wat we graag willen bespreken: Het alternatief voor de liberalingskoers zoals is geschetst in 'NAV visie op beter EU landbouwbeleid na 2013', zie <http://www.nav.nl/content/view/577/51>. Zie daarin vooral 'Beter beleid met eigentijdse instrumenten'. Wensen die daarin genoemd worden:

1. voedselsoevereiniteit, 2. faire opbrengstprijzen, 3. aanbod in balans brengen*,
4. marktbescherming voor de basisproducten, 5 parallel aan die ontwikkeling: afbouwen van de bedrijfstoelagen, 6. Faire beloning voor groene en blauwe diensten, 7. Gelijk speelveld voor producenten in de EU, 8. importgoederen moeten voldoen aan dezelfde eisen als in EU geproduceerde goederen.

* *Instrumenten voor EU-aanbodmanagement:*

- zelfvoorzieningsgraad plantaardig eiwit in de EU verhogen van ca. 30% in 2010 naar 70/80% in 2025. (i.p.v. soja),
- flexibele bijmenging van bio-ethanol uit graan in brandstoffen • akkerrandenbeheer • flexibele braakregeling;

website: www.nav.nl

NMV (Nederlandse Melkveehouders Vakbond)

1 en 2. De NMV is een organisatie voor en door melkveehouders waarbij 't draait om een goed gezinsinkomen voor de melkveehouders. Doel: te komen tot een economisch, sociaal en maatschappelijke duurzame melkveehouderij. Voorwaarden hiervoor zijn een kostendekkende melkprijs en een stabiele markt. Het inkomen van de melkveehouder moet uit de markt komen. Melkveehouders willen niet afhankelijk zijn van subsidies. Dit probeert de NMV te bereiken door bij de politiek te lobbyen, actie te voeren en leden te informeren en advies te geven.

De NMV is lid van de European Milk Board; de overkoepelende organisatie van Europese melkveehouderorganisaties, die streeft naar een kostendekkende melkprijs voor de Europese melkveehouders.

Ook is de NMV lid van het Platform ABC, omdat zij het belangrijk vindt om samen te werken met consumenten en organisaties die zich zorgen maken over voedselveiligheid, duurzaamheid, de positie van boeren in Europa en ontwikkelingslanden, en over een vitaal platteland met een milieu- en diervriendelijke landbouw.

3. *Om het bovenstaande doel te bereiken, is het nodig om de quotering te behouden. De NMV is voor een regulerend systeem dat het aanbod afstemt op de vraag en waarbij de prijzen zich binnen een bandbreedte bewegen van een minimale prijs op kostprijsniveau en een bovengrens.*

website: www.nmv.nu

DDB (Dutch Dairymen Board)

1,2 De Dutch Dairymen Board (DDB) is een vereniging waarin zoveel mogelijk melkveehouders zich verenigen. Melkveehouders van Friesland Foods, Campina, Leerdammer, DOC, CONO enz. blijven allemaal lid en leverancier bij hun eigen fabriek, maar sluiten zich gezamenlijk aan bij de DDB. Het doel van de DDB is het verbeteren van de melkprijs en van de positie van de melkveehouders ten opzichte van de andere schakels in de zuivelketen, het realiseren van marktmacht voor de melkveehouderijsector en het realiseren van zeggenschap over de boerenmelkprijs. De neerwaartse spiraal van prijsverlaging moet doorbroken worden en omgezet in een beheerste jaarlijkse prijsverhoging die in overeenstemming is met de stijgende kostprijs. Mede op initiatief van de DDB is de European Milk Board tot stand gekomen, die de afgelopen jaren overal in Europa duidelijk van zich heeft laten horen, vooral in Brussel.

3 De boeren willen een faire prijs voor faire melk.

website: www.ddb.nu, www.emb.eu

Netwerk Vitale landbouw en voeding (NVLV)

1. Het Netwerk Vitale Landbouw en Voeding is een landelijke vereniging. Dit netwerk bestaat uit partner-organisaties, beroepsleden (boeren) en vrienden die in overlappende themagroepen en deelnetwerken aan het werk zijn. Leden zijn mensen die bewust werken aan gezonde levende bodems en herstel van kringlopen in de land – en tuinbouw, met als resultaten schoon water en lucht, vitale voeding, gezonde mensen, biodiversiteit, dierenwelzijn, ecoregio's en een groene economie.

We hebben als doelstelling;

- producenten van ons dagelijkse voedsel (boeren) bewust maken dat produceren op natuurlijk basis op gezonde grond, kunstmest en chemische bestrijdingsmiddels overbodig maakt. Dit met verhoging van kwaliteit en kwantiteit.
- De consument leren om gezond voedsel te waarderen. Dit draagt bij aan gezonde mensen / dieren / planten, zonder emissie van nutriënten.

2. In de praktijk werken aan bewustwording en kennisontwikkeling over;

- a. een natuurlijker, op kringlopen gebaseerde land en tuinbouw
- b. Wetgeving die voedsel produceren ondersteunt om te werken volgens het natuurlijk systeem

3. *Wat willen we bespreken: bevordering van Kringlooplandbouw en familiebedrijven als alternatief voor grootschaligheid / gezondheid begint bij de bodem / bewustwording consument van het belang van vitaal voedsel.*

website: www.netwerkvlv.nl

MILIEU / NATUUR / DIERENWELZIJN

ASEED Europe: Flip Vonk, Linda Coenen (?), Didi van Dijk, Elly Jansen / Greenpeace: Herman van Bekkem; Natasja Oerlemans / Milieudefensie: Klaas Breunisse ; Hugo Hooijer / Peak Oil: Peter Polder / Gifsoja: Tjerk Dalhuizen / Brabantse Milieu Federatie: Piet Rombouts /

ASEED Europe

1. ASEED Europe is een actieorganisatie die zich in Nederland, maar vaak ook daarbuiten, inzet voor duurzame en sociale maatschappij. De laatste jaren richt ASEED zich vooral op landbouw. Er is aandacht besteedt aan problemen veroorzaakt door sojateelt, import van veevoer, vleesproductie en megastallen. Vorig jaar was landbouw en klimaat een speerpunt en op het moment wordt campagne gevoerd tegen gentech en de monopoliepositie van zaadproducten. In het algemeen is ASEED kritisch ten aanzien van de geïndustrialiseerde landbouw, agromultinationals en een kapitalistische economie. (ja, dit klinkt misschien radicaal en ideologisch, maar we moeten ook niet om de onderliggende problemen in de landbouw heen blijven draaien.)

2. Het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) is waardeloos. Maar ASEED ziet sowieso niet zoveel heil in de Europese Unie. Die fungeert vooral om het bedrijfsleven te steunen en een vrije-marktbeleid door te drukken. We verwachten ook op landbouwgebied niet veel goeds van de EU. Het is belangrijk dat er organisaties zijn die het GLB-debat volgen en proberen te beïnvloeden. Zeker omdat op het moment het merendeel van de boeren van dit beleid afhankelijk is. Maar ASEED werkt liever aan sociale alternatieven voor boeren en consumenten buiten de overheid om. Om mensen betrokken te krijgen en eigen verantwoordelijkheid te stimuleren, zullen voedselproductie en het landbouwbeleid vaker op een lokaal niveau georganiseerd moeten worden.

3. ASEED zou de toekomstige olieschaarste, klimaatverandering en mondiale economische en sociale ontwikkelingen willen betrekken bij een discussie over de toekomst van de landbouw. *Bekijken wat voor samenwerking mogelijk is om werkelijk een tegenwicht te kunnen bieden aan grote bedrijven en de huidige trend in de nationale en internationale politiek.*

Website: www.aseed.net

Greenpeace

Greenpeace is een internationale milieuorganisatie die door onderzoek, overleg en acties werkt aan een duurzaam evenwicht tussen mens en milieu. Wat betreft de landbouw richt Greenpeace de pijlen op genetisch gemanipuleerde gewassen. Belangrijke reden hiervoor zijn de onvoorspelde bijeffecten van gentechgewassen door de gebruikte technieken in het manipulatieproces. Ook negatieve gevolgen voor mens en milieu op en rond de akkers, zoals toenemend herbicidengebruik op herbicidenresistente gewassen zijn een belangrijke drijfveer. Door kruisbestuiving op het veld en fouten in de ketens is gentechvrije productie binnenkort een illusie als in Nederland gengewassen op akkers verschijnen. Dit heeft grote economische en ethische gevolgen voor de gentechvrije sector. Greenpeace gaat uit van het voorzorgsprincipe: voorkomen is beter dan genezen.

Het Pieperpad is een recent project van Greenpeace Nederland. De fietsroute van Noord Friesland tot Zuid Zeeland gaat langs vele biologische aardappelboeren en horeca met aardappelmenu's. Het Pieperpad laat mensen zien hoe duurzame landbouw werkt en hoe boeren zélf met slimme veredeling van piepers bezig zijn. Wageningen UR en het chemiebedrijf BASF werken bijvoorbeeld

met gentech aan een Phytophthora resistente aardappel, terwijl er langs het Pieperpad al natuurlijk veredelde aardappels groeien die 100% bestendig zijn tegen de schimmelziekte.

Op de website <http://www.greenpeace.nl/campaigns/gentech/rapporten-en-documenten> van Greenpeace vind je een aantal interessante documenten over klimaatsvriendelijke landbouw, droogteresistente landbouw, slimme gentechvrije veredelingstechnieken, bijenhouderij, agrobiodiversiteit en natuurlijk genetische manipulatie. Ook vind je hier een publieksvriendelijke samenvatting van het eindrapport 'Agriculture at a crossroads' van de IAASTD.

Milieudefensie

1. Milieudefensie is een beweging van mensen die zich inzet voor het oplossen en voorkomen van milieuproblemen. Dit doen we lokaal, landelijk en wereldwijd als lid van Friends of the Earth International. Drie thema's staan centraal in ons werk: duurzaam voedsel, mobiliteit en internationaal (de wereldwijde milieupact van het Nederlandse bedrijfsleven).

2. Van alle voedselgroepen heeft vlees de grootste negatieve impact op het milieu. De productie van vlees in Nederland legt een overmatig beslag op de draagkracht van de aarde. Dat leidt zowel tot aantasting van de natuur (biodiversiteit) in Zuid-Amerika en Nederland als tot vergroting van de klimaatproblematiek vanwege de uitstoot van broeikasgassen. Het probleem is uitputting van de grond in Zuid-Amerika en overbemesting van de grond in Europa. Omwille van natuur en milieu streeft Milieudefensie naar een betere afstemming van veeteelt en landbouw, om de kringloop van stoffen te herstellen, d.w.z. gronden waarop je veevoeder verbouwd later weer te voeden met de mest van het vee. Met andere woorden: herstel van de grondgebonden landbouw en veeteelt én regionalisering van de vlees- en voedselproductie zijn zowel goed voor de natuur in Europa als in Zuid-Amerika. Dit is ook de inzet van Milieudefensie wat betreft de hervorming van het GLB.

3. *Wij willen graag kijken in hoeverre het mogelijk is om samen met andere organisaties op te trekken in het hervormingsproces van het GLB. Waar liggen gedeelde wensen en belangen? Is het mogelijk om in de toekomst een (gedeeltelijk) gezamenlijke strategie op te stellen?*

website: www.milieudefensie.nl, Friends of the Earth Europe: www.foeeurope.org, Friends of the Earth International: www.foei.org

Peak Oil Nederland

1. Peakoil Nederland doet onderzoek naar de beschikbaarheid van aardolie en de gevolgen van schaarste.

2. Moderne landbouw is sterk afhankelijk van de beschikbaarheid en prijs van aardolie. Olie speelt een belangrijke rol bij een agro industrie die sterk afhankelijk is van transport, maar ook als grondstof voor kunstmest en bestrijdingsmiddelen. Tegelijkertijd leveren de productie van duurzame energie en biobased grondstoffen als alternatief voor olie, bedreigingen en kansen op voor de landbouw. De olieprijs en de voedselprijzen lopen ook steeds meer synchroon. We zullen de landbouwsector minder afhankelijk moeten maken van olie, en de landbouw kan een bijdrage leveren aan alternatieven voor olie.

3. *Wij willen op 8 oktober graag contacten leggen als voorbereiding voor een studiedag regionale productie, en de olieafhankelijkheid van de Nederlandse landbouw.*

website: www.peak.oil.nl

Gifsoja

Aandacht wat ons betreft voor:

- noodzaak voor omslag in het denken en handelen in de landbouw, voor mens, dier en klimaat,
- afstappen van intensieve agro-industrie,
- stimuleren van lokale voedselproductie en afzet,
- stoppen met grootschalige import van veevoer,
- stoppen met valse oplossingen zoals het verantwoord verklaren van foute soja en 'bio' brandstof.

website: www.gifsoja.nl

Brabantse Milieufederatie

Missie/doel: We willen een landbouw die tegemoet komt aan de behoeften van de huidige generatie, maar ook die de ontwikkelingskansen van toekomstige generaties waarborgt: een landbouw die sociaal en ecologisch duurzaam is, veilig is en voedselzekerheid biedt.

In de actuele discussie is het van belang breed te kijken: ook factoren als ruimtegebruik, brandstofvoorraad (voor o.a. kunstmest, transport) en andere grondstoffen, bio-brandstoffen, water, afval etc. moeten worden meegewogen, en ook het behoud, herstel en versterking van het cultuurhistorische landschap en de biodiversiteit.

Strategie: De BMF streeft ernaar om op het platteland waar mogelijk functies te verweven (bijvoorbeeld landbouw en natuur) en daar waar noodzakelijk te scheiden.

De BMF wil daarom een landbouw stimuleren die enerzijds zoekt naar innovatieve en spitsvondige oplossingen voor deze problemen en anderzijds draait om oeroude, maar nog steeds zeer actuele, landbouwprincipes als vermenging / verweving van functies, gesloten kringlopen en zo min mogelijk afstand tussen productie en consumptie.

De landbouw zou een nieuw agrarisch groen sociaal contract aan moeten gaan met haar sociale omgeving (consumenten, natuur en milieuorganisaties, recreanten, etc.) over de toekomst van het platteland. De BMF kiest ervoor zich sterker dan voorheen te richten op regionalisering van de landbouw, met nadruk op een wezenlijke bijdrage aan duurzaamheid.

In de landbouwontwikkelingsgebieden en in de projectlocaties glastuinbouw moet in een zeer vroegtijdig stadium, in ieder geval vóór realisatie, al moet worden nagedacht over milieuaspecten (energie, water, afval, CO₂, stof en mest - lokale kringlopen-) en over efficiënt ruimtegebruik.

De omvang van de intensieve sectoren is afhankelijk van de mate waarin de sector erin slaagt deze factoren in evenwicht te brengen met de draagkracht van natuur, milieu en landschap in Noord-Brabant (en internationaal).

De verbreding van de landbouw kan bijdragen aan de ontwikkeling van een duurzame plattelandsontwikkeling. De BMF achterban zal hierbij een actieve rol kunnen en willen spelen; enerzijds met de inzet van hun kennis en initiatieven, maar anderzijds als consument.

website: www.brabantsemilieufederatie.nl

STAD-PLATTELAND

TT Tilburg: Hans Alberts / St. Landwaard (Oregional Nijmegen) : Tomek de Ponti / Hof van Twello: Gert Jan Janssen (onder voorbehoud) / Riky Schut, SP werkgroep land- en tuinbouw Horst (L)

Transition Towns Tilburg

1. Goei Eete: een initiatief van Transition Town Tilburg dat zich richt op het opzetten van een groep consumenten die lokaal voedsel gaan afnemen. Tot nu toe hebben zich bijna 60 consumenten [streefdoel 200] aangemeld.

2. Gezien de wijze waarop de markt is georganiseerd, de macht van enkele grote partijen etc. zijn er weinig structurele verandering van bovenaf te verwachten is. Het organiseren van individuen vanuit gedeelde waarden zou, bij voldoende schaalgrootte, de markt kunnen dwingen te veranderen. Regionale voedselvoorziening heeft als grote voordeel dat je burgers betreft (lokale versterking; ecologie volgt economie). Structurele verandering is alleen te verwachten als grote groepen burgers gezonde producten uit de omgeving gaan betrekken en als verschillende bestuurslagen hun communicatie afstemmen op het grote belang van deze omslag.

3. *Ik wil bespreken welke ervaringen deelnemers hebben met het bereiken en binden van individuen in een soort 'community'.*

website: <http://tilburg.transitiontowns.nl/archief/1497>

Oregional

1. Oregional, een initiatief van Stichting Landwaard. (www.landwaard.eu), is een nieuwe (grensoverschrijdende) boerencoöperatie die de afzet in eigen hand neemt, en wel binnen een straal van 50 km rond Nijmegen-Kleve. Kernwaarden van het merk Oregional vormen o.a. regionaal, vers, herkenbaar, traceerbaar, smaakvol, authentiek, CO₂-reductie, grondstoffen uit de regio, duurzaamheid, gezond en de verbinding tussen stad en platteland, boer en consument. Vanaf zomer 2009 wordt al structureel een volledig pakket (inclusief vlees) geleverd aan de Sint Maartenskliniek, vanaf 2010 ook aan andere instellingen en andere grote afnemers en de horeca. Particulieren volgen later. Op termijn volgt een online winkel. Zie <http://aardeboer.antenna.nl/good-practices/stad-platteland> voor informatie over lidmaatschap voor ondernemers. De coöperatie richt zich ook op het ontwikkelen van toeristisch-recreatieve diensten; er zijn bijvoorbeeld door de boeren van de Ooijpolder wandel- en fietspaden over eigen terrein aangelegd. Oregional werkt ook samen met een groep Nijmeegse burgers aan voorstellen op het terrein van streekproducten, gezondheid, educatie (schooltuin aangelegd voor 6 scholen) etc. De gemeente heeft inmiddels 'streekproducten' en 'schooltuinen' opgenomen in het beleid.

2. Het is belangrijk dat ondernemers worden gewaardeerd en (geldelijk) worden beloond voor de meerwaarde die zij leveren t.o.v. producenten van buiten de EU die deels onder minder strenge randvoorwaarden produceren en met de Europese producenten concurreren op de steeds meer geliberaliseerde markten. Het is goed dat agrarisch ondernemers via veranderingen in de EU-subsidiesystemen worden aangezet om hun productie te verbeteren op gebied van duurzaamheid, dierenwelzijn e.d., maar de eisen/regelingen moeten wel aansluiten bij de werkelijkheid van individuele boeren.

3. a) *Hoe het onder 2 genoemde invulling te geven?*

b) Het meenemen van de uitstoot van CO₂-equivalenten per kg product als een van de aspecten in het berekenen van de vergoedingen (cross compliance) die boeren krijgen vanuit het nieuwe GLB.

c) Kunnen we toch een manier vinden waarop de grenzen van ontwikkelingslanden beschermd kunnen worden op zo'n manier dat het voor neo-liberale instituties acceptabel is?

Hof van Twello

(Iets ingekort) Hof van Twello is op 18 ha grond doende alternatieve gewassen en verwerkte producten te ontwikkelen voor kleinschalige, lokale, toepassingen. Centraal in ons onderzoek staat de zoektocht naar een lagere kostprijs voor lokaal geproduceerde en verkochte producten en het tot rendement brengen van het hier uit voortvloeiende kleinschalige en ecologisch rijke landschap. Hiertoe worden modellen ontwikkeld van consumentenparticipatie in productie en verwerking. In 2010 startte een experiment met 11 gezinnen die gratis grond, compost en stalmest van de Hof van Twello kregen in ruil voor het voor 50% betalen van hun grond voor de winkel van Hof van Twello,

volgens een door de Hof opgesteld teeltschema. 50% van de gerealiseerde opbrengst is voor de telers. De verse producten in onze winkel zijn door dit model niet duurder dan bij Albert Heijn, onze benchmark. Sommige van onze tuinders deden eerst mee met onze cursus moestuinieren. Het zelfde model wordt nu uitgewerkt richting verwerking. Om het kleinschalige landschap tot rendement te brengen worden o.a. ook eetbare wilde planten, eetbare paddenstoelen, theekruiden en medicinale planten tussen de gewassen geplant. Dat alternatief voor het westerse groeimodel stelt oorspronkelijke bewoners in staat op hun land te kunnen blijven wonen en werken en roept een halt toe aan de uitstoot van mensen en arbeid uit het landelijk gebied. Hof van Twello adviseert andere organisaties over haar benaderingswijze en is o.a. betrokken bij een project in Zuid Afrika waar exportgerichte landbouw wordt omgezet in een versterking van de lokale economie.

Geen (overheids)beleid zal de bovenbeschreven transitie ooit kunnen bewerkstelligen. Je moet het gewoon doen en al zoekende je weg vinden. (red: Gert-Jan twijfelde dan ook of het wel zin had om te komen. Als het werk het toelaat komt hij toch.)

website: www.hofvantwello.nl

Van Nederlandse Bodem

(niet aanwezig op 8 oktober, maar wil toch graag vermeld worden)

Door onze agrarische achtergrond en studie hebben we vrij uitgebreid onderzoek gedaan naar de veranderende consumptie behoefte in Nederland en de rol die de agrarische sector zou kunnen spelen. We zijn van mening dat indien de agrarische sector zelfstandig (dus de kortere ketens) een rol zou willen spelen in de (Nederlandse) markt, de consumententrends gevolgd moeten worden. Dan gaat het over inspelen op gemak, tijd, kwaliteit, nieuwe media etc. Heeft een (gemiddelde) agrarische ondernemer deze kennis? Heeft een gemiddelde agrarische ondernemer hiervoor tijd? Wij denken dat de ondernemers hier hulp bij kunnen gebruiken en zijn daarom dit platform gestart (kennis delen, krachten bundelen).

Wij zijn samen met Landerijk (een bestaande organisatie en eigenaar van 2 winkels in 's Hertogenbosch en Tubbergen, www.landerijk.nl) een samenwerking aangegaan om hier stappen in te kunnen maken.

Kerstpakketten is een markt om op grotere schaal producten af te kunnen zetten, met bedrijven in contact te komen en interesse te proeven, als ook naamsbekendheid te creëren. Eerste stappen om het platform vorm te geven. VanNederlandseBodem.nl is een digitaal platform: wil je als sector succesvol zijn, dan moet internet daarin ook een rol spelen.

Vanuit onze organisatie zijn wij op dit moment vooral bezig aan het einde van de agrarische keten, het (maken) en vermarkten van foodproducten. Hier ligt onze kennis en toegevoegde waarde, ook voor de discussie. Wij pleiten voor het succesvol verbeteren van de positie en markt van de ondernemer.

website: www.vannederlandsebodem.nl

Werkgroep Land- en Tuinbouw, SP Horst (L)

1. De Werkgroep Land-en Tuinbouw Noord Limburg bestaat vanaf 2004 en wil boeren en consumenten bij elkaar brengen en hen bewust maken van wederzijdse belangen.

We hebben in Noord Limburg te maken met een agrarische sector die een belangrijke pijler is in de economie. maar net als in heel Nederland staat deze pijler sterk onder druk. Elke dag stoppen 6-8 boerenbedrijven in Nederland en de sector wordt geconfronteerd met allerlei ontwikkelingen. Op

wereldschaal, op Europees niveau en natuurlijk in Nederland zelf. We hebben te maken met verdergaande liberalisering van de wereldhandel en Europese hervormingen, waarbij inkomenssteun nodig is. Verder hebben we te maken met voedselveiligheid, milieu, natuur en dierenwelzijn.

2. De Werkgroep heeft in de loop van de jaren een aantal activiteiten ontwikkeld met de volgende thema's: biologische landbouw, gentechnologie, Europese landbouw en de gevolgen, platteland in balans met het verzet tegen de komst van de megastal van het Nieuw Gemengd Bedrijf. Op dit moment zijn we bezig met het project: Duurzame regionale land-en tuinbouw: belang van producent en consument. We willen hierbij aandacht vragen in de gemeenteraad voor de positie en belangen van de ruim 670 boeren-en tuindersbedrijven in Horst a/d Maas. We willen echte duurzaamheid bevorderen met een fatsoenlijk inkomen. Hiertoe dienen we een burgerinitiatief in bij de gemeenteraad van Horst a/d Maas (2011). Op 13 december 2010 is de eerste informatiebijeenkomst met prominente sprekers als J.D. van der Ploeg, Arnold Heertje, een medewerker van het Louis Bolkinstituut e.a.

ONTWIKKELINGSORGANISATIES

XminY Solidariteitsfonds: Guus Geurts / ICCO: Henk Gilhuis; Marijke de Graaf; Reinier van Hoffen (TEAR/Prisma progr); Willem Klaassen (TEAR nl., Prisma progr. alleen ochtend) / FIAN: Gudrun Muller / AEN: Cor van den Brand / ILIEA: Mireille Vermeulen / WILPF: Rosan Huizenga / Chris Geerling, zzp-er verbonden aan Nedworc

XminY Solidariteitsfonds

1. XminY is een actiefonds en zorgt voor financiële ondersteuning voor actiegroepen en sociale bewegingen wereldwijd. Dit zijn groepen en bewegingen die zich inzetten voor structurele economische, politieke en maatschappelijke veranderingen, vanuit de gedachte dat een andere wereld mogelijk en noodzakelijk is.

2. De hervorming van het GLB na 2013 betekenen een uitgelezen mogelijkheid om voedselsoevereiniteit leidend te laten worden binnen het GLB en binnen de WTO. Hiertoe zijn voldoende argumenten en het is ook juridisch mogelijk. Zie o.a. het rapport *Proposal for a New European Agriculture and Food policy* <http://www.arc2020.eu/doc/Proposal-for-a-new-European-Agriculture-and-Food-Policy.pdf> en vooral Annex 4 bij dit rapport van Jacques Berthelot <http://www2.dijon.inra.fr/esr/pagesperso/trouve/Annexes%20EN.pdf>.

Met het oog op de (toekomstige) klimaat-, energie-, voedsel-, mineralen-, biodiversiteit-, water- en werkgelegenheids crises zouden alle continenten zoveel mogelijk zelfvoorzienend moeten worden op gebied van voedsel, veevoer, energie, hout en textiel. Op de huidige wereldmarkt verliezen boeren (in ontwikkelingslanden) zowel hun markten (door gebrek aan marktbescherming en dumping), als hun natuurlijke hulpbronnen. Dit laatste door gebrek aan landrechten en omdat de productie van luxe producten als soja, palmolie, biobrandstoffen en tropisch fruit voorrang krijgen boven de eigen voedselvoorziening.

Via Campesina en Grain voeren een campagne *Food Sovereignty can cool down the earth*, en terecht want met hun voorstellen kan de broeikasgasuitstoot met 50 tot 75% beperkt worden; zie <http://www.grain.org/o/?id=93> voor deze voorstellen.

3. *De grootste uitdaging is dat argumenten voor een ecologische landbouw gericht op regionale markten (maximaal de EU), een eerlijke kans krijgen in de discussie. Die wordt tot nu toe gedomineerd door bestaande lobby- en machtsverhoudingen én de doodoener dat er nu eenmaal gekozen is voor liberalisering. Als we coalities sluiten tussen boeren-, milieu-, ontwikkelings- en consumentenorganisaties, de internationale Climate Justice-beweging, vakbonden, het mkb én*

groepen die actief zijn binnen lokale zelfvoorziening zoals Transition Towns, moet het mogelijk zijn het tij te keren. We willen deze dag gebruiken om onderling bruggen te bouwen.

website: www.xminy.nl

ICCO

Het programma voor voedselzekerheid van ICCO wordt uitgevoerd in 21 landen en is gericht op intensivering en diversificatie van de landbouwproductie, betere toegang tot markten en aanvullende inspanningen op gebied van onderwijs over voeding, hygiëne en moeder- en kindzorg voor een betere voedingstoestand. Agrarische activiteiten (vnl. gewassen) staan centraal in het programma, maar ook de onderliggende oorzaken voor voedseltekort, zoals toegang tot land en water. Recht op voedsel is de invalshoek. Versterking van het maatschappelijk middenveld wordt gebruikt om mensen in staat te stellen hun leven in eigen handen te nemen. ICCO is in Europa actief in de lobbyplatforms CONCORD en APRODEV mbt voedselzekerheid. Samen met FIAN geeft ICCO jaarlijks de Food and Nutrition Watch uit.

Met lobby en advocacy proberen we regeringen ervan te overtuigen het recht op voedsel te gebruiken voor hun beleidsvorming.

website: www.icco.nl

AEN (Afrika-Europa Netwerk)

Afrika-Europa-brede organisatie organisatie van oud-missionarissen en anderen betrokken bij de missie.

Wat ons aan het hart gaat wat de landbouwpolitiek van de EU betreft:

- de EU producten die de markten in Afrika overstroomden en de boeren daar van hun eigen markten verdringen;
- het subsidiebeleid van de EU die, zoals in de EU, ook in Afrika de industriële landbouw bevoordeelt ten nadele van de kleine boeren, die de grote massa van de bevolking uitmaken;
- het gmo-beleid van de EU;
- het landgrab probleem o.a. in verband met de bio-energie.

website: www.afrikaeuropanetwerk.nl

ILEIA / AgriCultures Network

ILEIA is een kenniscentrum voor kleinschalige duurzame landbouw. Samen met 6 partners in Zuid-Amerika, China, Oost- en West Afrika, India en Indonesië, publiceren wij als AgriCultures Network over de oplossingen die familie-landbouw kan bieden in vraagstukken over voedsel en klimaat (oa. in ons tijdschrift Farming Matters, voorheen LEISA Magazine). Het AgriCultures Network is er van overtuigd dat boeren met kleinschalige familiebedrijven, meer dan hun collega's met grootschalige geïndustrialiseerde bedrijven, technieken kennen en willen toepassen die water- en bodemkwaliteit in stand houden en die klimaatverandering kunnen tegengaan. De huidige ontwikkelingen (in bevolking, vraag naar voedsel, klimaat) vragen om meer voedsel en een duurzamer gebruik van land en water. Het is maar de vraag of technologische ontwikkelingen zoals genetisch gemanipuleerde gewassen of high-tech energie- en watervoorziening een veel groter aanbod aan voedsel kunnen leveren. Tegelijk zijn er meer dan een miljard kleinschalige boeren die nu al 70% van de regionale voedselvoorziening voor hun rekening nemen. Deze boeren verdienen een duidelijker stem in de mondiale discussies over voedsel en landbouw.

Europees landbouw- en ontwikkelingsbeleid zou juist ten aanzien van deze groep kleine (Aansluitend bij onderdeel 6 uit de 'reader', nl. 'voedselsoevereiniteit' ILEIA had vorig jaar een

themanummer over 'food sovereignty' in hun (Engelstalige) blad, zie [http://ileia.leisa.info/index.php?url=magazine-details.tpl&p\[readOnly\]=0&p\[_id\]=236268\](http://ileia.leisa.info/index.php?url=magazine-details.tpl&p[readOnly]=0&p[_id]=236268)

Op 8 oktober zou ILEIA graag willen onderzoeken op welke manier een alternatieve benadering van het landbouwbeleid in Nederland en Europa de positie van kleine boeren in Afrika, Azië en Zuid Amerika zou raken en zou kunnen versterken. Daarnaast willen wij een beeld krijgen op welke manier ILEIA en het AgriCultures Network deze beweging voor een alternatief landbouwbeleid kan ondersteunen.

website: www.ileia.org

FIAN (Food First Information Action Network)

1. Fian- is een internationale organisatie die zich bezighoudt met het universele Mensenrecht op Voldoende en Voedzaam Voedsel. FIAN International heeft 20 nationale vestigingen, en leden in 60 landen in Afrika, Azië, Latijns Amerika en Europa. FIAN Nederland is als ledenvereniging een onderdeel van FIAN Internationaal en is opgericht in 2006. FIAN strijdt voor de realisatie van de Universele Rechten van de Mens (General Comment nr.12)

2. Honger is geen (nood-)lot. Mensen leiden honger, daar waar voedsel wordt verbouwd: op het platteland en in de sloppenwijken van steden, die vol zitten met plattelandsbewoners die hun land verloren zijn. Honger laat zich alleen bestrijden, wanneer de oorzaken van honger worden blootgelegd en wanneer de politieke, sociale en economische hindernissen worden opgeheven. Aandachtsgebieden zijn: landrechten, biobrandstoffen, landroof, voedsel en voedingsprogramma's in ontwikkelingslanden, nationale en extraterritoriale mensenrechtenverplichtingen ten opzichte van het recht op voedsel.

3. *We willen kennis maken met andere organisaties, die zich hiermee bezig houden - eventueel een gezamenlijke strategie of initiatief ontwikkelen ten opzichte van het Nederlandse landbouw en ontwikkelingsbeleid en / of EU beleid.*

website: www.fian-nederland.nl

Women's International League for Peace and Freedom (WILPF)

De nederlandse afdeling van de Women's International League for Peace and Freedom (WILPF) is bezig zich voor te bereiden op het internationale congres van de WILPF in Costa Rica in 2011 waarbij het thema 'Food Sovereignty' is. Daarnaast werken ook de Europese afdelingen van de WILPF al samen rond dit thema.

Voor ons zijn daarom zowel het begrip 'voedselsoevereiniteit', de vaststelling van een nieuw Europees landbouw beleid, als samenwerking van alle initiatieven en organisaties op dit gebied om gezamenlijk actie te ondernemen richting de nationale, Europese en internationale politiek van belang.

Daarnaast is het erg belangrijk aandacht te geven aan de speculatie op de wereldmarkt met voedsel. Olivier de Schutter (UN special rapporteur on the right to food) heeft hierover juist voorstellen gedaan in 'Food Commodities Speculation and the Food Price Crises' (te vinden op zijn website).

website: www.wilpf.nl

NEDWORC

NEDWORC Association is a netwerk-organisatie voor beroepskrachten in de ontwikkelingssamenwerking, noodhulp en wederopbouw. ER zijn meer dan 450 leden die edeskundig zijn op verschillende terreinen. Alle leden hebben minstens 5 jaar ervaring in lokale situaties en hebben de 'code of Conduct' voor professionals in de ontwikkelingssamenwerking van Nedworc ondertekend.

Chris Geerling wil meepraten over het landbouwbeleid in Europa en in ontwikkelingslanden.

OVERIG, EN INDIVIDUEEL

Platform ABC: Gerrit Roos, melkveehouder, voorzitter, Greet Goverde, secr. / Boerengroep Wageningen: Harmen Riphagen / Transition Towns: Paul Hendriksen / Supermacht.nl: Rob Bleijerveld / Slow Food: Hans van der Molen, voorz. , Ton Jansen, secr. / OKIA: Marijke Bijl / Burgers voor gentechvrij voedsel / Jan Juffermans, voorheen van 'De Kleine Aarde'

Platform Aarde Boer Consument

Zie info onder: Boerenorganisaties: NAV, NMV

Ontwikkelingsorganisaties: AEN, XminY Solidariteitsfonds.

Overig: Boerengroep Wageningen,

Er zijn enkele vrijwilligers actief binnen ABC, en er zijn ongeveer 150 donateurs.

Platform ABC zoekt samenwerking met consumenten en organisaties die ook bezorgd zijn over voedselveiligheid, duurzaamheid, de positie van de boeren in Europa en de ontwikkelingslanden, en over een vitaal platteland en een milieu- en diervriendelijke landbouw. Wij lobbyen voor een ander landbouwbeleid binnen Nederland, en op Europees nivo met Europese partners.

Websites: www.aardeboerconsument.nl, www.epfs.eu, www.europeanfooddeclaration.org

De Boerengroep Wageningen

De Boerengroep strijdt al meer dan 30 jaar voor boerenlandbouw en wil een brug vormen tussen de landbouwpraktijk en landbouwstudies. Onder boerenlandbouw verstaan wij landbouw die in handen is van boeren zelf. Woorden die hierbij horen zijn verder onder andere zelfbeschikkingsrecht en (voedsel-) soevereiniteit. In het begin van de boerengroep werd er veel actie gevoerd en onderzoek gedaan met en voor boeren. Tegenwoordig richten we ons meer op de studenten en mensen verbonden aan de Wageningen Universiteit en Researchcentrum ([WUR](http://www.wur.nl)). We proberen studenten en andere mensen in onze omgeving te informeren over (de misstanden in) de landbouw en bij hen een kritische houding te stimuleren. Dit doen we onder meer door het doen van onderzoek, het uitbrengen van nieuwsbrieven, en het organiseren van lezingen, discussies, excursies.

website: www.boerengroep.nl

Transition Towns

1. Stichting Transition Towns Nederland is de Nederlandse tak van het internationale Transition Network.

TT Nederland is een landelijke organisatie ter ondersteuning van lokale Transition Town initiatieven in Nederland. Deze zijn sinds eind 2008 inmiddels actief of in opstart in 75 gemeenten. Doel is het versterken van veerkracht in de samenleving met het oog op de effecten van klimaatverandering en

de naderende piek in de olieproductie. TT's zijn burgerinitiatieven en werken per definitie bottom-up, zijn gericht op lokale samenwerking en richten zich op een transitie van de gehele (lokale) samenleving richting een duurzame, energie-slanke toekomst.

2. Transition Towns streven naar een regionalisering van de economie. Voedselzekerheid is daarvan een belangrijk onderdeel. Deze dient te worden bevorderd door op dat terrein waar mogelijk lokale / regionale zelfvoorzienendheid na te streven. Gesleep met voedsel en voedingswaren over grote afstanden moet tot het verleden gaan behoren.

3. *Verkennen of/hoe rond dit thema kan worden samengewerkt met de overige aanwezige partijen.*

Website: www.transitiontowns.nl

SlowFood

1 Slow Food is een internationale beweging voor ecogastronomie. We vinden dat voedsel lekker, puur en eerlijk moet zijn. Daarmee bedoelen we dat ons eten goed moet smaken; dat het zonder schade voor de leefomgeving, het dierenwelzijn en de gezondheid moet worden geproduceerd en dat producenten een eerlijke vergoeding moeten krijgen voor hun werk.

2. w.b. het (Europees) Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB): Het is dringend nodig het beleid te richten op duurzame en kleinschalige productiewijzen.

3. *Wij zijn vooral nieuwsgierig naar mogelijkheden om krachten te bundelen met verwante organisaties. Nuttig om te ontdekken wat voor kleine en grote organisaties allemaal actief zijn op het veld van duurzaamheid/landbouw/voedselvoorziening etc.*

website: www.slowfood.nl

OKIA (Ondersteunings Komitee Illegale Arbeiders)

1. Stichting OKIA werd in 1992 opgericht op verzoek van toen bestaande comité's van 'illegale arbeiders' met o.m. als taak om de omstandigheden van deze mensen in de samenleving voor te leggen en (discussie over) hun positie en rechten te (helpen) bevorderen. OKIA werkte mee aan een groot onderzoek naar de achtergronden van illegale tewerkstelling in het Westland (zie: [http://lastradainternational.org/Isidocs/23%20Onzichtbar%20achter%20glas%20\(Benseddik%20&%20Bijl\).pdf](http://lastradainternational.org/Isidocs/23%20Onzichtbar%20achter%20glas%20(Benseddik%20&%20Bijl).pdf)).

2. Door de grote inkoopmacht van supermarkten in de wereldhandel in groenten en fruit ontstaat een sterke prijsdruk in de keten. Het is niet voor niets dat wereldwijd in de intensieve tuinbouw met ongedocumenteerde migranten gewerkt wordt.

In plaats van een vervolgingsbeleid te versterken t.a.v. z.g.n. 'illegale migranten' (waardoor zij alleen maar kwetsbaarder worden en dus aantrekkelijker voor tuinders die op arbeid willen bezuinigen) moet de dynamiek van de 'race naar de bodem' aan de orde gesteld worden.

In de Verenigde Staten ligt een interessant voorbeeld in de aanpak van de Coalition of Immokalee Workers (CIW), die een brede maatschappelijke steun hebben georganiseerd in een Fair-Food campagne waarin fastfood- en supermachtketens worden aangesproken om fatsoenlijke prijzen te betalen en een op mensenrechten gebaseerde gedragscode aan te nemen met een stem voor de werkers. (*p.s. Immokalee is een plaats in Florida. Zie http://www.ciw-online.org/Amsterdam_allies.html voor Nederlandse aktie*).

Omdat de CIW nu ook Ahold aanspreekt op de omstandigheden in de aanvoerketen van dochterondernemingen in de VS hebben FNV, CNC, Disk Arbeidspastoraat, BLinN, maar ook ASEED en anderen meegedaan aan acties om de CIW te ondersteunen.

3: *Hoe kunnen we de campagne voor de CIW in Nederland meer continuïteit geven en daar tegelijkertijd in zo'n belangrijk thema van leren om een maatschappelijke beweging op te bouwen?*

Burgers voor gentechnvrij voedsel

We hebben niet de pretentie dat we eens even zullen zeggen hoe het allemaal moet. Maar we zijn wel heel geïnteresseerd in het grote verhaal waar de gentechnproblematiek slechts een onderdeel van is: de grootschaligheid, de industriële landbouw, hoe er met boeren wordt omgesprongen en hoe het nu verder moet met de landbouw.

Supermacht (Rob Bleijerveld)

Ik zou graag meedoen aan deze bijeenkomst en dan met name vanuit supermacht.nl, de website/campagne die de problematiek van de macht van Nederlandse supermarkten belicht in de hele keten, van producent tot consument, en die werkt aan alternatieven die rekening houden met de belangen van mens en milieu.

Mijn interesse gaat met name uit naar de invloed van grote retailers (verwerkers en anderen) op het Europese (ook Nederlandse) voedsel- distributiebeleid en de gevolgen daarvan voor de hele keten. Zij zien hun belangen terug in de voortschrijdende liberalisering van het beleid hetgeen de andere onderdelen van de keten sterk onder druk zet. Het zou goed zijn om te onderzoeken wat er gedaan kan worden tegen de toenemende macht van grote retailers.

Een van de dingen is om te kijken of er grenzen gesteld kunnen worden aan marktdominantie. Verder zou het goed zijn om op 8-10 (en daarna) ook aandacht te besteden aan de factor arbeid.

websites: www.supermacht.nl / www.voorwie.eu

Jan Juffermans ('Voor Mondiale Duurzaamheid', en van 1978 tot 2010 De Kleine Aarde)

1. Als zzp-er doe ik graag mee, omdat voedsel het grootste deel is van onze Mondiale Voetafdruk. En die Voetafdruk kan (zonder dure investeringen) relatief snel duurzamer/kleiner gemaakt worden.

2. De Europese Unie gebruikt met slechts 7% van de wereldbevolking 17% van de mondiale bio-capaciteit. Gezien de mondiale overshoot is dat (net als 'landgrabbing') - nu aan te merken als neo-kolonialisme, ook al betalen we er de ontwikkelingslanden nu wel iets voor. Zie het Europa-rapport van het Wereld Natuur Fonds en het Global Footprint Network (2005).

3. Graag bespreek ik enkele basisuitgangspunten (*voorstellen*) voor een *nieuw EU-beleid*, waar we het over eens zouden kunnen worden, zoals bijvoorbeeld deze:

a. Europa gaat uit van voedselsoevereiniteit van elk land.

b. Europa gaat vooral zijn eigen boontjes doppen en zal niet meer bio-productie importeren dan exporteren. Ook belangrijk voor de kringlopen.

c. *Gezien de overconsumptie van vlees en zuivel in de EU, en ook de grote schade van de dierlijke productie en consumptie in de EU aan het milieu in het algemeen en klimaat in het bijzonder, wordt het beleid gericht op een spoedige halvering van die dierlijke productie en consumptie. Zie ook: <http://www.duurzaamnieuws.nl/mvo/bericht.rxml?id=54515&title=Kippen%20en%20koeien%20kern%20van%20klimaatprobleem> (Kippen en Koeien kern van het klimaatprobleem)*

d. Het beleid wordt vooral gericht op een Level Playing Field, dus de vervuiler gaat betalen en er kan een eerlijke concurrentie ontstaan, bijvoorbeeld tussen de biologische bedrijfsvoering en de high external input-landbouw.

e. Export-subsidies worden afgeschaft.